

โดย ศาสตราจารย์ ดร.พรอนงค์ บุษราตระกูล

เลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

เมื่อก้าวถึงภัยทุจริตทางการเงิน หลายคนอาจนึกถึงเงินจากขบวนการอาชญากรรมหรือธุรกิจผิดกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งผู้กระทำผิดย่อมพยายามหาช่องทางนำเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่ถูกกฎหมาย ด้วยการพยายามแทรกซึมสู่ภาคธุรกิจ ระบบการเงิน ตลาดทุน ตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล ตลอดจนการถือครองทรัพย์สินรูปแบบอื่น เพื่อปกปิดที่มา เปลี่ยนรูปแบบ หรือทำให้ทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบมีภาพเสมือนว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาอย่างถูกต้อง โดยอาศัยเทคโนโลยี ความเชื่อมโยงข้ามพรมแดน บุคคลหลายทอด บริษัทบังหน้าหรือนอมินี เพื่ออำพรางตัวตนและเส้นทางของเงิน นี่จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้การรับมือกับภัยทุจริตทางการเงินไม่อาจเป็นเพียงภารกิจของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น

ชุด 3P ยุทธศาสตร์การจัดการภัยทุจริตทางการเงิน

สำหรับตลาดทุน ความเชื่อมั่นถือเป็นสินทรัพย์ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ผู้ลงทุนต้องเชื่อมั่นว่าบริษัทที่ระดมทุนมีตัวตน และดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใส ผู้ประกอบธุรกิจตัวกลางมีระบบตรวจสอบลูกค้าและธุรกรรมที่เหมาะสม ผู้ถือหุ้นรายใหญ่และผู้มีอำนาจควบคุมสามารถตรวจสอบได้ และเมื่อเกิดการกระทำผิด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเชื่อมโยงข้อมูล และดำเนินการตามกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การสกัดกั้นภัยทุจริตทางการเงินจึงเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาความน่าเชื่อถือและความเป็นธรรมของระบบเศรษฐกิจไทยด้วย

บทบาทของ ก.ล.ต. ในเรื่องนี้จึงไม่ใช่เพียงการกำกับดูแลการซื้อขายหลักทรัพย์หรือสินทรัพย์ดิจิทัล แต่มุ่งไปที่การกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจตัวกลางไม่ให้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำผิด โดยยุทธศาสตร์การจัดการภัยทุจริตทางการเงินผ่านกรอบ 3P ได้แก่ Prevent **ปิดช่องทาง**ไม่ให้สินทรัพย์ดิจิทัลถูกใช้ในการกระทำผิด Protect **ป้องกัน**ผู้ลงทุนไม่ให้ตกเป็นเหยื่อและลดความเสียหาย และ Practice **ปฏิบัติตามมาตรฐานสากล**และสอดคล้องกับผู้ให้บริการภาคการเงิน ซึ่งการยกระดับนี้จะเริ่มตั้งแต่การทำให้ผู้ประกอบธุรกิจตัวกลางรู้จักและเข้าใจลูกค้าของตนอย่างแท้จริง ตั้งแต่การยืนยันตัวตน การตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลหรือทรัพย์สิน การประเมินความเสี่ยง ไปจนถึงการติดตามพฤติกรรมและธุรกรรมที่อาจมีเหตุอันควรสงสัย เพราะเป็นแนวป้องกันด่านแรกที่ไม่ทำให้บัญชีของบุคคลทั่วไป บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ หรือบัญชีสินทรัพย์ดิจิทัล ถูกนำไปใช้เป็นทางผ่านของเงินจากอาชญากรรม

การทำหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลจึงต้องมีความเข้มข้น ทั้งกระบวนการทำความเข้าใจตัวตนของลูกค้า การตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า รวมถึงการตรวจสอบเชิงลึกในกรณีที่พบปัจจัยเสี่ยงหรือพฤติกรรมผิดปกติ โดยหากไม่สามารถระบุตัวตนหรือมีข้อมูลไม่เพียงพอ ผู้ประกอบธุรกิจต้องดำเนินการตามมาตรการที่กำหนด ซึ่งอาจรวมถึงการปฏิเสธหรือระงับการให้บริการได้

นอกจากนี้ ปัจจุบันมีบัญชีที่ถูกใช้รับหรือถ่ายโอนทรัพย์สินแทนผู้อื่น หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า “บัญชีม้า” ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในระบบธนาคาร แต่อาจมีบัญชีที่ใช้ซื้อขายหลักทรัพย์หรือสินทรัพย์ดิจิทัล การป้องกันปัญหานี้จึงจำเป็นต้องทำ

ให้มาตรฐานของแต่ละภาคส่วนสอดคล้องกัน ไม่เปิดช่องให้ผู้กระทำความผิดย้ายจากระบบที่มีมาตรการเข้มแข็งกว่า ไปยังระบบที่มีมาตรการแตกต่างกัน

ในช่วงที่ผ่านมา ก.ล.ต. กับผู้ประกอบการธุรกิจหลักทรัพย์และสินทรัพย์ดิจิทัลจึงร่วมกันยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรม ในการป้องกันและจัดการบัญชีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยกำหนดกระบวนการตรวจสอบ เชิงลึกและมาตรการระงับการให้บริการตามความเสี่ยง แนวทางดังกล่าวสะท้อนหลักการสำคัญว่า ผู้ให้บริการไม่ควร รอจนเกิดความเสียหายแล้วจึงดำเนินการ แต่ต้องสามารถตรวจพบสัญญาณผิดปกติและตอบสนองได้อย่างทันทั่วทั้งที่ รวมถึงการออกหลักเกณฑ์ Travel Rule สำหรับสินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อจัดการความเสี่ยงเกี่ยวกับการโอนและรับโอน สินทรัพย์ดิจิทัล อีกทั้งเตรียมยกระดับการกำกับดูแลการทำธุรกรรม stablecoin ทั้งนี้ เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยง ในการนำสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นช่องทางในการฟอกเงินและก่ออาชญากรรม รวมถึงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบ และกำกับดูแลของ ก.ล.ต.

ผนึกทุกแนวร่วมเดินหน้าสกัดกัน

อีกหนึ่งความท้าทายสำคัญของการรับมืออาชญากรรมทางเทคโนโลยีคือ ข้อมูลที่จำเป็นต่อการมองเห็นภาพรวม มักอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน เพราะธุรกรรมหนึ่งส่วนอาจเกิดขึ้นในระบบธนาคาร อีกส่วนหนึ่ง อาจเกิดขึ้นในตลาดทุนหรือสินทรัพย์ดิจิทัล ขณะที่ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล เครือข่าย หรือการกระทำความผิดต้นทางอาจอยู่ กับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเมื่อนำข้อมูลจากหลายแหล่งมาเชื่อมโยงกัน อาจทำให้มองเห็นรูปแบบ ความสัมพันธ์ และเส้นทางของทรัพย์สินได้ชัดเจนขึ้น การทำงานแบบบูรณาการจึงก้าวไปสู่การเชื่อมโยงจุดต่าง ๆ เพื่อให้สามารถ มองเห็นความสัมพันธ์ของบุคคล บัญชี ธุรกรรม และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหลายระบบ

ก.ล.ต. มีการประสานการทำงานร่วมกับกระทรวงการคลัง สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ธนาคาร แห่งประเทศไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อยกระดับการเชื่อมโยงข้อมูลทางการเงินและพฤติกรรมการทำ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย รวมถึงพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกันให้คล่องตัวและสนับสนุนการดำเนินการตาม กฎหมายของแต่ละหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ผ่านมาเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมทั้งการดำเนินการยึดทรัพย์ และการกล่าวโทษในหลายกรณี

ด้านบริษัทจดทะเบียนผู้ลงทุนหรือผู้ถือหุ้นอาจต้องตระหนักถึงความสำคัญมากขึ้นในเรื่องความโปร่งใสของโครงสร้าง ผู้ถือหุ้น ผู้มีอำนาจควบคุม แหล่งที่มาของเงินทุน และคู่ค้าทางธุรกิจ โดยเฉพาะเมื่อธุรกรรมมีความซับซ้อนหรือ เกี่ยวข้องกับบุคคลและนิติบุคคลหลายทอด

สำหรับประชาชนสิ่งที่สำคัญคือ การป้องกันตนเองเพื่อไม่ให้ตกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการอาชญากรรม โดยไม่ควร ยินยอมให้บุคคลอื่นใช้ชื่อ บัญชี หรือช่องทางทำธุรกรรมของตนในการเปิดบัญชี เพราะอาจกลายเป็นจุดเริ่มต้นของ เส้นทางเงินผิดกฎหมายหรือทางผ่านของความเสียหายที่ขยายวงไปสู่ผู้อื่นจำนวนมาก

จะเห็นได้ว่า ทุกภาคส่วนล้วนมีบทบาทสำคัญในการป้องกันภัยทุจริตทางการเงิน และตราบใดที่ผู้กระทำความผิดยังสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการได้ ทุกภาคส่วนจึงต้องร่วมกันสร้างระบบที่สามารถป้องกัน ตรวจสอบ เชื่อมโยงข้อมูล รวมถึงพร้อมตอบสนองต่อความเสี่ยงใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับ ก.ล.ต. เป้าหมายของการดำเนินการสกัดกั้นอาชญากรรมทางเทคโนโลยีคือ การสร้างสมดุลระหว่างการส่งเสริมพัฒนาการของตลาดทุนกับการป้องกันไม่ให้ระบบถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด เพื่อให้ตลาดทุนที่มีคุณภาพเป็นพื้นที่ที่เงินทุนสุจริตสามารถระดมและจัดสรรไปสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สร้างคุณค่า ผู้ประกอบธุรกิจที่ดำเนินการอย่างตรงไปตรงมาสามารถแข่งขันได้อย่างเป็นธรรม และผู้ลงทุนมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจ

ท้ายที่สุด การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จะเกิดผลได้เมื่อทุกฝ่ายตระหนักว่า นี่ไม่ใช่ปัญหาของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ไม่ใช่เรื่องของตลาดทุน ระบบธนาคาร หรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเพียงฝ่ายเดียว แต่เป็นความรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความน่าเชื่อถือของระบบเศรษฐกิจไทย เพราะทุกช่องทางที่เราร่วมกันปิด คือโอกาสที่ลดลงของผู้กระทำผิด และทุกจุดที่เราเชื่อมโยงกันได้ คือแนวป้องกันที่เข้มแข็งขึ้นสำหรับประชาชน ผู้ลงทุน และประเทศในระยะยาว
